

Konečne oznamujem, že klub kvôli správne mu informovaniu zahraničia uzniesol sa tu uvedené dáta uverejniť.

V hlbokej úcte

Igor Hrušovský^c
Jednatel'^c

Klub slovenských poslancov Národného zhromaždenia^d

DOPIŠ

AÚTGM, f. T. G. Masaryk, sign. R-28, k. 399. Originál, strojopis.

- a – Adresováno: Pánu prezidentovi Československej republiky v Prahe.
- b – Psáno na hlavičkovém papíře Slovenský klub Praha. Snemovňa.
- c – Psáno vlastnoručně perem.
- d – Razítko organizace.
- 1 – Rádne sčítání lidu se konalo teprve v roce 1921. Uvedená čísla se zřejmě opírají o předběžný soupis obyvatelstva.
- 2 – Rozumí se Rusínů, resp. Rusů, Ukrajinců a Rusínů, kteří byli vykazováni společně.
- 3 – Rozumí se Spišská Nová Ves.
- 4 – Ipešské Šahy, dnes Šahy.
- 5 – Čísla nesouhlasí, protože součet uvedených položek činí jen 167 550.
- 6 – K tomu srov. dopis A. Štefánka ze září 1919, viz zde dok. č. 26.

J. Horvát T. G. Masarykovi
[s. l.], [s. d.]

/36

Vysokoctený Pane Prezidente!

Kapitán Josef Horvát, delegát mošovskej ev[anjelickej] a[ugsburského] v[yznania] cirkvi (Turčianska župa), prosí láskavo Pána Prezidenta T. G. Masaryka o udelenie audiencie v záležitosti miestneho ev[anjelického] slov[enského] kazateľa Milana Hlaváča¹ a súčasne chce odovzdať prosbu cirkvi mošovskej,² adresovanú Pánu Prezidentovi.

Popis záležitosti:

Milan Hlaváč, ev[anjelický] slov[enský] kazateľ toho času v Mošovciach (Turč[ianská] župa) sa nachodiaci, bol po politickej afére s biskupom Baltikom,³ mošovskou ev[anjelickou] cirkvou zvolený za jej riadneho slov[a] božieho kazateľa. Pred štrnástimi rokmi volila ho celá cirkev:

1. Z dôvodu, že bol pre politické veci preháňaný, ba v druhom dištrikte pozbavený i úradu. 2. Z dôvodu, že je dobrý teológ.

V krátkej dobe stali sa jeho úhlavnými nepriateľmi niekoľkí cirkevníci z dôvodu, že ich karhal pre ich morálne priestupky.

Títo jeho nepriatelia obžalovali ho u seniorátu a už v tú dobu začali pracovať proti nemu, z čoho sa vyvinul veľký boj.

Seniorálna správa tiež pracovala proti nemu, hlavne z toho dôvodu, že on ako dobrý kňaz napomínal svojich kolegov ku pravému kňazskému životu.

Medzitým vypukla svetová vojna a v túto dobu chceli dosiahnuť jeho nepriatelia cieľa, keď väčšina cirkevníkov nebola prítomná.

Za vojny v 1915. roku pozbavili ho úradu, ako dôvody uviedli, že žiadal reverz od kat[olíckej] stránky pre diety; že niekoľkým cirkevníkom odmietol prislúžiť večeru Pánovu, vzdor tomu, že niekoľko ráz napomínaní boli k morálnemu životu.

Ako hlavné obvinenie bolo, že namiesto „Zpevníka“ začal uvádzať Tranovského „Tranoscius“.⁴ Medzi týmito dvoma knihami je veľký rozdiel, bo Zpevník⁵ obsahuje piesne úplne racionalistické – kdežto Tranoscius dogmatické.

Z dôvodu, že pracoval proti Zpevníku, stal sa v očiach nepriateľov maďarónom. Títo jeho nepriatelia pracovali ale zbraňou na obe strany ostrou. Keď mu maď[arské] pol[icajné] úrady zastavili misijný časopis „Svetlo Sveta“, v ktorom uverejňoval správy o barbarstvách tureckých na Arménoch,⁶ jeho nepriatelia išli ďalej a u bývalého maď[arského] župana Benického žalovali na neho, že on má vo svojej cirkvi celú revolučnú organizáciu a že je panslávom veľmi nebezpečným. Použili i nasledujúceho dôkazu, ktorý klebetnou cestou sa dostal von, tj. on ako dobrý, bohu oddaný kňaz a súčasne národovec modlil sa pre oslobodenie svojho národa z rúk tyranských. Chvála Bohu, že behom niekoľko dní na to prišlo ku prevratu, ináčej hlavne na základe tohto posledného dôkazu maďaróni by ho boli nechali popraviť.

Po prevrate jeho nepriatelia hneď sa horlivo začali prihlasovať ku slov[enskému] pôvodu. Súдне riadenie ev[anjelického] farára Milana Hlaváča zmenilo sa v tom, že dnes za priestupok mu kladú; porušenie disciplíny voči nadriadeným. Ja, niže podpísaný, dívajúc sa úplne nestranné na vec, vidím v celom jednaní len „zlosť sveta“ a hlavne preto sa zaujímam tejto veci, bo vidím v nej kontinuitu zahraničnej oslobodzovacej akcie českoslov[enského] národa.

Obraciam sa k Vám, vážený Pán Prezident, by ste Vy ako spravujúca ruka nášho štátu rozhodol túto vec a dal pokyny vedúcim kruhom cirkevným, by táto vec bola úplne zrušená. Keď Vaším dekrétom príležitosti prvého výročia jestvovania republiky omilostení boli všetci pol[itickí] previnilci. – Tým viac je žiaduce, by na cirkevnom poli v páde už aj nejakého malého previnenia sa toto stalo. – Hlavne preto, keď sa tam káže o láske k blížnym.

Prajem Vám pomoci od Všemohúceho i v riešení tejto spravodlivej veci. Dá Boh, že ešte dlhé roky budete môcť spravovať a viesť národ Vám oddaný!

S úplnou úctou Vám oddaný:

Kap[i]t[án] Josef Horvát
t[oho] č[asu] posl[ucháč] teol[ogickej] fakulty v Paríži

DOPIS

AÚTGM, f. T. G. Masaryk, sign. R (cirkve), k. 452. Originál, rukopis.

- 1 – Nepodařilo se dohledat zda a kdy audience proběhla.
- 2 – Viz zde dok. č. 37.
- 3 – Fridrich Baltík (1834–1919), církevní spisovatel a evangelický kněz, v letech 1890–1918 poslední evangelický biskup předdunajského distriktu, od roku 1894 člen uherské panské sněmovny (tabule magnátů). Původně se zúčastňoval na slovenském národním životě, stal se členem Matice slovenské, po zvolení biskupem a jmenování členem panské sněmovny ale podlehl maďarizačnímu tlaku a jeho politika poškozovala národní aktivity slovenských evangeliků. Kritika jeho činnosti (Baltíkova aféra) vedla k tomu, že se v roce 1919 vzdal biskupského úřadu.
- 4 – Juraj Tranovský (latinizovaná forma jména *Tranoscuus*, používal též českou formu Jiří Tranovský nebo polskou formu Jerzy Trzanowski, 1592–1637), evangelický farář a autor duchovních písní, psaných česky nebo latinsky. Pocházel z polské evangelické rodiny z Těšina, působil jako učitel a farář v Praze, Holešově a Valašském Meziříčí, od roku 1629 působil nejprve v Oravském Podzámku a pak v Liptovském sv. Mikuláši, kde v roce 1636 vydal biblickou češtinou psaný zpěvník duchovních písní *Citbara sanctorum*, podle autora často označovaný jako *Tranoscius*.
- 5 – Zpěvník – zřejmě je míněn soubor písní od evangelického kněze, spisovatele a skladatele Augusta Horislava Krčméryho (1822–1891) vydaný v roce 1871 pod názvem Slovenský spoločenský spevník.
- 6 – Jde o genocidu Arménů z roku 1915, maskovanou nejprve jako mobilizace mužů v branném věku do pracovních jednotek osmanské armády a potom jako „dočasná evakuace“ civilního obyvatelstva z oblastí v blízkosti turecko-ruské fronty. Ve skutečnosti byli muži v branném věku v pracovních jednotkách zabíjeni dlouhotrvající vyčerpávající fyzickou prací, anebo přímo pobíjeni, civilní obyvatelstvo – především ženy a děti – bylo hnáno pěšky přes celou Malou Asii do oblasti syrské pouště v okolí města Der Zor. Velká část „evakuantů“ byla okradena a zabita již během pěšího přesunu, zbytek většinou zahynul v syrské poušti, kde nebyly pro evakuované podmínky k přežití. Akce byla ve skutečnosti úmyslně zaměřena na likvidaci. Lidské ztráty Arménů se odhadují na 1 500 000 osob.

Členové evangelické církve augsburského vyznání z Mošovců T. G. Masarykovi
Mošovce, 5. prosince 1919

/37

Prosba!

Vysokoceny Pane Prezident, Drahý Otče!

My pripojene podpísaní cirkevníci, v mene celej cirkve ev[anjelickej] aug[sburského] v[yznání] Mošovskej prichodíme k Vám s touto poníženou prosbou, hľadajúc u Vás milosť a útočisko v našom súžení.

Cirkev naša nachodí sa v smutnom položení, pozbavená súc svojho duchovného pastiera a jako biedna, opustená vdova v plači a v zármutku nenachodí nikde pomoci, lebo tí, ktorých Pán Ježiš povolal, aby bdeli, podporovali a potešovali opustené stádo Jeho, tí ju práve trýznia a pozbavujú toho najväčšieho potešenia, ktoré jedine môže potešiť v týchto búrlivých, prevrátených časoch. Vypovedali a úradu pozbavili nám slova Božieho kazateľa, ale za čo, prečo, to dosiaľ ani cirkev nevie, ani patričný kazateľ. Pred dvoma rokmi povstali v cirkvi našej traja zlomyseľní ľudia, ktorí si umienili, že sa musia pozbaviť toho nemilého hosťa, ktorý im prekáža slovom Božím v ich ohavnom